

## การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21

### THE DEVELOPING OF PROBLEM-SOLVING SKILLS OF EARLY CHILDHOOD IN THE 21<sup>st</sup> CENTURY

ชลธิดา ณ ลำพูน\*

Chontida Na Lamphun

บุญยณัฐ บัวราช\*\*

Boonyanat Buarac

#### บทคัดย่อ

ศตวรรษที่ 21 นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีและการสื่อสาร ส่งผลกระทบต่อระบบการจัดการศึกษาทุกระดับที่ต้องปรับกระบวนการบริหารจัดการและกลยุทธ์ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การพัฒนามนุษย์ตั้งแต่แรกเกิดให้มีคุณภาพจะเป็นการปูรากฐานที่สำคัญของการใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข การบูรณาการและสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้ปกครอง ต้องปรับระบบ กระบวนการ วิธีการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม การผลิตสื่อและนวัตกรรม ให้ทันต่อสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของเด็กในยุคนี้ การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ต้องมีความรู้และความเข้าใจต่อการพัฒนาทักษะและการแก้ไขปัญหาของเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีความพร้อมต่อการเรียนรู้การใช้ชีวิตอยู่ในสังคม และมีทักษะการแก้ปัญหาในสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้น ในชีวิตประจำวันของตนเองได้ การสร้างการรับรู้และความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหาของเด็กปฐมวัย คือ การจัดการการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยและบทบาทของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 เพื่อที่จะส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการระบบการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

**คำสำคัญ:** การพัฒนา, เด็กปฐมวัย, ศตวรรษที่ 21

---

\* อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน)

\*\* ครู โรงเรียนเพียรปัญญา สังกัดเทศบาลนครลำปาง

## ABSTRACT

The 21<sup>st</sup> century brings changes in economy, society, technology and communication which all affect through the education system at all levels. There is way which must adjust to the processes of management and strategies in accordance with the situation which can be changed all the time. The development of human beings from birth which affect the students have a high quality will lay the important baseline of living in the happy society. To keep up with the learning environment of children in this era, the integration and building collaboration networks between schools, teachers and parents need to adjust the system of the teaching and learning's processes, the activities' arrangement, the media production and innovation. The developing of problem-solving skills of early childhood in the 21st century, the educational institutions, the educational administrators, the teachers and the educational personnel must have knowledge and understanding to development and solve problems of early childhood in order to be ready for learning to live in society, and for having problem solving skills in real situations that occur in their own daily lives. Building awareness and understanding which related to the development of problem-solving skills of early childhood is the learning management in the 21st century. The development of problem-solving skills of early childhood and the role of early teachers in the 21st century in order to promote and support the management of early childhood learning in the 21st century is efficiency and effectiveness.

**Keywords:** Development, Early Childhood, Century 21

## บทนำ

ศตวรรษที่ 21 สถานการณ์โลกมีความแตกต่างจากอดีตที่ผ่านมา เศรษฐกิจ สังคม การเมือง สื่อ เทคโนโลยี การศึกษาทุกระบบมีการเชื่อมโยงกันอย่างรวดเร็วทำให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมีการรับข้อมูลอย่างทั่วถึง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถานศึกษา ชุมชน ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็กและเด็กนักเรียน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา และการเรียนรู้ของเด็กในยุคปัจจุบันนั้น ไม่ใช่แต่เป็นการเรียนรู้ที่ได้รับแต่เนื้อหาสาระวิชาการ แต่เป็นการเรียนรู้ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตของตนเองในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากล่าวถึงเนื้อหาว่า การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคน ที่รัฐต้องจัดให้ เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะ และสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพและการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข อันจะนำไปสู่เสถียรภาพและความมั่นคงของสังคม และประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าตามกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 จากปัญหาคุณภาพการศึกษาของไทยกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วนั้น โรงเรียน คุณครูผู้สอน ผู้ปกครองเด็ก ควรเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัยให้รู้เท่าทัน

ต่อเหตุการณ์ในสังคมโลกปัจจุบันที่จะเกิดขึ้น<sup>1</sup> สัจธรรมของการเรียนรู้สมัยใหม่ก็คือว่า คนเราจะเรียนได้ต้องลงมือทำด้วยตนเองเท่านั้น เพราะฉะนั้นในการเรียนสาระวิชานี้ เป็นการฝึกลงมือทำ Learning by Doing and Thinking ด้วยเพื่อที่จะให้เกิดทักษะ 3 ด้าน คือ ทักษะชีวิตและการทำงาน ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม และทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี<sup>2</sup>

ทักษะการแก้ปัญหาของเด็กในปัจจุบันนั้น อาจมีสาเหตุมาจากที่เด็กขาดประสบการณ์ในการใช้ทักษะการคิดแก้ปัญหาเพราะในสถานการณ์ปัจจุบัน โรงเรียนส่วนใหญ่มุ่งเน้นแต่การอ่านการเขียน เพื่อให้เด็กอ่านออกเขียนได้จึงทำให้เด็กขาดพื้นฐานทักษะในการใช้ชีวิตประจำวัน ซึ่งทักษะการคิดดังกล่าว เป็นทักษะการเรียนรู้ อย่างหนึ่งที่ต้องพัฒนาให้กับเด็กปฐมวัย สำหรับทักษะการคิด เป็นความสามารถที่ใช้เหตุผลและความคิดเพื่อการคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ประเมินค่า คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 ตามมาตรฐานที่ 10 การมีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ ตัวบ่งชี้ 10.3 ระบุถึงแต่ละช่วงวัยของเด็กปฐมวัย โดยเด็กแต่ละช่วงวัยจะมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ ที่ต่างแตกต่างกัน ดังนั้น การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย จึงเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างมากที่สถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ควรให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก เนื่องจากมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวันของเด็ก เพื่อให้เด็กมีทักษะการเรียนรู้และสามารถในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข<sup>3</sup>

### การจัดการการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

การจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยครูผู้สอนควรมีเป้าหมายที่สำคัญในการ ส่งเสริม การพัฒนาของเด็กไปในแนวทางที่ถูกต้องตามหลักการ จุดมุ่งหมายของเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กได้เจริญเติบโตสมวัยทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยการจัดการเรียนการสอนนั้น ครูผู้สอนควรเน้นการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตให้มากขึ้น เพื่อให้ทันต่อยุคสมัยในการเปลี่ยนแปลงของการศึกษา กระบวนการจัดการศึกษาต้องสอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ดังนี้<sup>4</sup>

1. กลุ่ม 3R แบ่งออกเป็น 3 ทักษะหลักที่ควรเน้น คือ

<sup>1</sup> สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พริกหวานกราฟฟิค, 2560), หน้า ก

<sup>2</sup> วิจารย์ พานิช, วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มูลนิธิสดศรี – สฤษดิ์วงศ์, 2555), หน้า 14-15

<sup>3</sup> กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2560), หน้า 33

<sup>4</sup> พนิดา ซาตยาภา, เทคโนโลยีกับเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21, วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2559, หน้า 154-155.

1.1 Literacy (การรู้หนังสือ) คือ ความสามารถอ่านอย่างเข้าใจ (Read) และเขียน อย่างมีคุณภาพ (Write) การเขียนรายงานวิชาการ รายงานโครงการ บทความ ตลอดจนการนำเสนอ ด้วยวาจา

1.2 Numeracy (การรู้เรื่องจำนวน) คือ ทักษะการใช้ตัวเลข ความน่าจะเป็น สถิติ ทักษะการชั่งตวง วัด รวมทั้งการวิเคราะห์เชิงปริมาณ

1.3 Reasoning (การใช้เหตุผล) คือความสามารถในการอุปนัย นิรนัย การให้คำตอบ แบบคาดคะเน การอุปมาอุปมัยและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม อันเป็นปัจจัยของการทำงาน การดำเนินชีวิตและการอยู่อย่างพอเพียง

2. กลุ่ม 7C คือ ทักษะหลัก ดังนี้

2.1 Creative Problem Solving Skills (ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์) คือ ความสามารถของบุคคลผู้มีปัญญาในการค้นคว้า การแก้ปัญหาและผลิตงานเชิงสร้างสรรค์ สร้างสิ่งประดิษฐ์ทางวิทยาศาสตร์สร้างผลผลิตที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต

2.2 Critical Thinking Skills (ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ) คือ ความสามารถ อย่างชำนาญในการคิดที่จะทำหรือไม่ทำ เชื่อหรือไม่เชื่อในเหตุการณ์ของกิจกรรมชีวิตประจำวัน และชีวิตการทำงาน

2.3 Collaborative Skills (ทักษะการทำงานอย่างร่วมพลัง) คือ ความสามารถ อย่างเชี่ยวชาญในการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นทีม แบบร่วมมือ ร่วมใจ แบบรวมพลังทำให้งานสำเร็จและ ผู้ทำมีความสุข เป็นกระบวนการที่ทำให้เสริมสร้างความเป็นผู้นำ การรู้จักบทบาทผู้นำ บทบาทสมาชิก และกระบวนการกลุ่ม

2.4 Communicative Skills (ทักษะการสื่อสาร) คือ ทักษะการรู้หนังสือ หมายความว่า ความสามารถในการฟัง เขียน พูด คืออ่านอย่างเข้าใจ ฟังอย่างเข้าใจ เขียนอย่างมีคุณภาพ พูดสื่อสารได้ตรงและง่ายต่อความเข้าใจ

2.5 Computing Skills (ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์) คือความสามารถอย่างเชี่ยวชาญ ในการใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการค้นหาความรู้ ตลอดจนใช้เพื่อการออกแบบและผลิต ชิ้นนวัตกรรม

2.6 Career and Life Skills (ทักษะอาชีพและทักษะการใช้ชีวิต) คือ ความสามารถ เชี่ยวชาญในอาชีพที่ตนสนใจและถนัดซึ่งมีพื้นฐานมาจากการเรียนในระดับพื้นฐานมาก่อน การมี อาชีพทำให้ชีวิตมีความสุข จึงนำไปสู่ความเชี่ยวชาญในการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ

2.7 Cross-Cultural Skills (ทักษะการใช้ชีวิตในนวัตกรรมข้ามชาติ) คือ ความสามารถ อย่างชำนาญในการใช้ชีวิตอย่างเป็นสุขที่จะอยู่ร่วมกัน รู้เรา รู้เขา ในวิถีชีวิต การเมือง เศรษฐกิจและ สังคมรวมทั้ง ประเพณี และวัฒนธรรมของต่างชาติ ทั้งประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก

นอกจากทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังมีนักวิชาการที่ได้ให้แนวคิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่สถานศึกษา ครูผู้สอน จะต้องนำไปปรับประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ นักเรียนได้เกิดทักษะการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้<sup>5</sup>

<sup>5</sup> สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล, ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21, สืบค้นเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2562, จากเว็บไซต์

1. ทักษะพื้นฐานในการรู้หนังสือ ได้แก่ สามารถค้นคว้า ใฝ่หาความรู้จากทรัพยากรการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายผ่านการอ่านออกเขียนได้ การคิดคำนวณ การใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ การเงิน สังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น

2. ทักษะการคิด ได้แก่ สามารถใช้เหตุผลและความคิดในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ประเมินค่าคิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างดี เป็นต้น

3. ทักษะการทำงาน ได้แก่ สามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในการทำงาน การติดต่อสื่อสาร การทำงานเป็นทีม แสดงภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ มีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ดี ริเริ่มงานและดูแลตนเองได้ อดทนและขยันทำงานหนัก สร้างหุ้นส่วนธุรกิจ เป็นต้น

4. ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ สามารถรับรู้ เข้าใจการใช้และการจัดการสื่อสารสนเทศ เปิดใจรับสารและเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างเท่าทัน สามารถบริหารจัดการเทคโนโลยี เรียนรู้เทคนิควิทยาการต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณ และสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น เป็นต้น

5. ทักษะการใช้ชีวิต ได้แก่ สามารถแสวงหาความรู้ นำตนเองในการเรียนรู้ได้ มีความมั่นใจในตัวเอง กระตือรือร้นในความรู้ เป็นผู้ผลิต มุ่งความเป็นเลิศ สามารถดำรงชีวิตด้วยความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น เป็นพลเมืองที่ดี รู้และเคารพกติกา มีระเบียบวินัย คำนึงถึงสังคม คิดถึงภาพรวมโลก มีคุณธรรม ยึดมั่นในสันติธรรมมีความเป็นไทย เข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม และแบ่งปันประสบการณ์ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าทักษะสำหรับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่กล่าวในข้างต้นนั้น มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาการของนักเรียนอย่างสมดุล สถานศึกษา ครูผู้สอนครู ผู้ปกครอง ในระดับปฐมวัย ควรนำทักษะในแต่ละทักษะที่กล่าวมา รวมบูรณาการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัยให้เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย เพราะเด็กปฐมวัยอายุ 3-6 ปี เป็นช่วงที่รับรู้ ข้อมูล เก็บเกี่ยวประสบการณ์ตรงของตนเองได้ดีจากการเรียน การเล่น ของเด็กเอง เมื่อการเรียนรู้ไม่มีการหยุดพัฒนา ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมเพื่อฝึกพัฒนาทักษะการเรียนรู้ให้เชื่อมโยงกับความเปลี่ยนแปลงของสภาพชุมชน สังคม ในปัจจุบัน โดยการให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ควรมีกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาทักษะในด้านต่างๆ เพื่อให้เด็กได้มีทักษะเบื้องต้นในการนำไปใช้ ในชีวิตประจำวันของตนเองได้อย่างถูกต้อง

### การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย เป็นสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งต่อการพัฒนาการด้านสติปัญญาของผู้เรียน ครูผู้สอน ผู้ดูแล ต้องให้ความสำคัญตั้งแต่ในระดับปฐมวัย เด็กแต่ละคนจะมีพัฒนาการในแต่ละด้านที่แตกต่างกัน ในสังคมปัจจุบันนี้มีหลายสาเหตุที่ทำให้เด็กขาดความสามารถในการเข้าใจถึงปัญหา ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าช่วงอายุของเด็กแต่ละวัยยังไม่สามารถเข้าใจถึงปัญหาและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเองได้ ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องพัฒนาทักษะในแต่ละด้านให้เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัยและเติมตามศักยภาพของเด็ก ทำนองเดียวกันกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงปรัชญาการศึกษาปฐมวัยว่า การศึกษาปฐมวัย เป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปี บริบูรณ์ อย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานการ

อบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคม และวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิต ให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ<sup>6</sup> ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาโดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้<sup>7</sup>

1. ขั้นการแก้ปัญหาด้วยการกระทำ (Enactive Stage) เริ่มตั้งแต่แรกเกิดถึง 2 ปี ซึ่งตรงกับขั้น (Sensory Motor Stage) ของเพียเจท์ (Piaget) เป็นขั้นที่เด็กเรียนรู้ด้วยการกระทำหรือประสบการณ์มากที่สุด

2. ขั้นแก้ปัญหาด้วยการรับรู้ (Iconic Stage) แต่ยังไม่รู้จักใช้เหตุผลซึ่งตรงกับ ขั้น(Preoperational Stage) ของเพียเจท์ (Piaget) เด็กวัยนี้จะเกี่ยวข้องกับความเป็นจริงมากขึ้น จะเกิดความคิดจากการรับรู้ส่วนใหญ่ และภาพแทนในใจ (Iconic Representation) อาจมีจินตนาการบ้างแต่ยังไม่ลึกซึ้งเท่ากับขั้น (Concrete Operational Stage)

3. ขั้นพัฒนาสูงสุด (Symbolic Stage) เป็นการเปรียบได้กับขั้นการแก้ปัญหาด้วยเหตุผลกับสิ่งที่เป็นนามธรรม (Formal Operation Stage) ของเพียเจท์ (Piaget) เป็นพัฒนาการพื้นฐานมาจากขั้นแก้ปัญหาด้วยการรับรู้ (Iconic Stage) เด็กสามารถถ่ายทอดประสบการณ์โดยการใช้สัญลักษณ์หรือภาพสามารถคิดหาเหตุผลสามารถเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมและสามารถแก้ปัญหาได้

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนให้ทัศนะเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหาของเด็กปฐมวัยว่า เมื่อครูผู้สอนได้จัดกิจกรรมหรือประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก ครูผู้สอนควรคำนึงถึงช่วงวัยของเด็กปฐมวัยด้วยว่า กิจกรรมหรือประสบการณ์ที่จัดให้กับเด็กมีความเหมาะสมหรือไม่ และในการปฏิบัติกิจกรรมทุกกิจกรรมครูผู้สอนควรให้เด็กได้ปฏิบัติด้วยตนเองเพราะจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการได้รับประสบการณ์ตรงในการปฏิบัติกิจกรรม ทั้งนี้ เด็กจะเกิดการพัฒนาการทุกด้านได้อย่างเต็มตามศักยภาพ เราสามารถที่จะส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาได้ตั้งแต่แรก เด็กก็จะมีทักษะในการแก้ปัญหาจนกระทั่งโตเป็นผู้ใหญ่ เมื่อเด็กพบกับปัญหาก็สามารถที่จะเผชิญต่อปัญหาต่างๆ อย่างไม่กลัว กล้าที่จะเผชิญกับสิ่งที่ปัญหาและดำเนินการไปสู่การแก้ปัญหาได้ในที่สุดจึงเสนอแนวทางไว้ ดังนี้<sup>8</sup>

1. จัดบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา ซึ่งต้องเริ่มตั้งแต่ปฐมวัย คือ ไม่ให้เด็กเกิดความเครียดให้มีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนรู้เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ไม่มีการเปรียบเทียบกันในการเรียนรู้ ทั้งหมดเป็นพื้นฐานในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาในเด็กเล็ก

<sup>6</sup> อ่างอิงแล้ว, หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2560), หน้า 2

<sup>7</sup> ดวงพร ผกามาต, ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด กิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนม ไทย, ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2554, หน้า 13

<sup>8</sup> ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์, การส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาในเด็กปฐมวัย, สืบค้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2562, จากเว็บไซต์ <http://www.gotoknow.org/posts/405394>.

2. การให้ความรักและความอบอุ่น ซึ่งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับเด็ก เด็กจะรู้ปลอดภัยเมื่อผู้ใหญ่ให้ความรักและความอบอุ่น

3. ให้เด็กเป็นคนช่างสังเกตการให้เด็กมีพฤติกรรมดังกล่าวจะต้องมีการเตรียมสถานการณ์ สื่อ ฝึกให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 โดยผู้ใหญ่จะต้องเป็นผู้ดำเนินการจัดสิ่งเหล่านั้นเด็กก็จะเป็นคนช่างสังเกตและไวต่อสถานการณ์ ที่พบ

4. ให้เด็กได้ตอบคำถามจากการซักถามของผู้ใหญ่ คือต้องใช้คำถามลักษณะต่าง ๆ กับเด็กในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เด็กได้แสดงออกและฝึกการคิด

5. ให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น เปิดโอกาสให้เด็กได้เสนอความคิดเห็นและตัดสินใจในการดำเนินการต่าง ๆ ไม่ว่าจะการเล่นหรือการเรียนรู้

6. ให้เด็กได้รู้จักและสามารถพึ่งพาตนเอง ซึ่งการส่งเสริมให้เด็กช่วยตนเอง จะทำให้เด็กทำงานหรือทำกิจกรรมด้วยความมั่นใจ เป็นพื้นฐานสำคัญของการที่จะทำให้เด็กมีทักษะในการแก้ปัญหา

7. การให้รางวัลที่เหมาะสม และที่สมควรจะทำให้เด็กมีกำลังใจ และต้องการทำในสิ่งที่ถูกต้อง เหมาะสม และดีงาม

8. ส่งเสริมให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพราะคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์กับการแก้ปัญหา ใช้การอธิบายการชี้แจงเหตุผล โดยไม่ใช้วิธีการที่เข้มงวดหรือการบังคับ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory) ต่อความสามารถในการแก้ปัญหามาของเด็กปฐมวัย ทั้ง 4 ด้าน คือ<sup>9</sup> ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของตนเอง ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของผู้อื่น ความสามารถในการคิดแก้ปัญหารวมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งได้พบหลังจากการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ต่อความสามารถในการแก้ปัญหามาของเด็ปฐมวัย โดยพบว่าเด็กปฐมวัยมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยนั้นครูผู้สอนต้องมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ที่สามารถกระตุ้นให้เด็กอยากมีส่วนร่วม สามารถปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นที่ตนเองรู้จัก และไม่รู้จักได้โดยไม่กลัว สิ่งที่สำคัญครูผู้สอนต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกคิดแก้ปัญหาด้วยตัวเอง ฝึกให้เด็กตัดสินใจด้วยตัวเองและเด็กจะหาเหตุผลเกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองกำลังตัดสินใจ และเป็นการฝึกให้เด็กมีความเข้าใจกับปัญหาที่เกิดขึ้น เมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นจริงในชีวิตประจำวันเด็กจะสามารถช่วยเหลือตนเอง ช่วยเหลือผู้อื่น ได้อย่างถูกต้องตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้ปกครอง ควรเข้ามามีส่วนร่วม เป็นอย่างมากในการปฏิบัติกิจกรรมของเด็กด้วยเพื่อที่จะได้ว่าเด็กต้องการอะไร ไม่ต้องการอะไร ชอบสิ่งไหน หรือไม่ชอบสิ่งไหน เพื่อที่จะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพเด็กปฐมวัยต่อไป

<sup>9</sup> ดารา วิมลอักษร, ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ต่อความสามารถในการแก้คิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย, วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 2552, หน้า

## บทบาทของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21

ครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ต้องทันต่อสังคมโลกการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน ทั้งด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีการสื่อสารและนวัตกรรม เพาะส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา ทั้งนี้ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ของครูจึงเป็นหัวใจที่สำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนในระดับปฐมวัยต้องเป็นนักค้นคว้าและหาความรู้ กิจกรรมใหม่ๆ เพื่อมาถ่ายทอดให้กับเด็กปฐมวัย ครูยุคใหม่ต้องมี Mindset หรือ วิธีคิด หรือ กระบวนทัศน์ ที่ถูกต้อง คือ ไม่เน้นสอนแต่เน้นจัดการเรียนรู้ทักษะและความรู้ที่จำเป็น และนักเรียนต้องเรียนแบบให้รู้จริง (Mastery Learning) และเน้นลงมือปฏิบัติ (Action Learning) โดยครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 มีบทบาท ดังนี้<sup>10</sup>

1. เป็นผู้แสวงหาความรู้ใหม่ จากสภาวะการณ์ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ในยุคปัจจุบัน ครูจึงต้องเป็นนักการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ทันต่อสิ่งที่เกิดขึ้น การเป็นผู้แสวงหาความรู้ใหม่จึงเป็นบทบาทสำคัญลำดับแรก ที่จะทำให้ครูมีความพร้อมต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้แน่ใจว่าเด็กแต่ละคนจะเรียนรู้เต็มศักยภาพ (Full capacity) ครูปฐมวัยต้องมีความสามารถหลากหลาย (Multi-talented) และทักษะหลากหลาย (Multi-skilled) โดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กแบบองค์รวม (Whole child) ดังนี้<sup>11</sup>

1.1 ทுகมิตของพัฒนาการเด็ก เป็นสิ่งจำเป็นต่อการเรียนรู้ และส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กทั้ง 4 ด้าน

1.2 ความรู้และการประยุกต์ใช้ความรู้กับเด็กและครอบครัว วิธีการที่เหมาะสมตามวัย พัฒนาการเด็ก คือหัวใจของการเรียนการสอน ครูปฐมวัยสามารถนำความรู้ใหม่มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนตามแต่ละช่วงวัยของเด็ก

1.3 ผู้นำการสอน ครูปฐมวัยควรจัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก และสามารถจัดกิจกรรมการสอนตามสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับบริบทของตัวเอง

1.4 การสอนอย่างมีเป้าหมาย ครูปฐมวัยสอนความรู้และทักษะที่เด็กจำเป็นในแต่ละระดับ เพื่อให้เด็ก มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะแต่ละด้านที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตประจำวันของเด็กในแต่ละช่วงวัยได้

1.5 การใช้เวลาสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ครูปฐมวัยใช้เวลาทั้งวันที่โรงเรียนในการสอน และสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เสียสละเวลาในการจัดกิจกรรมการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก

1.6 การบูรณาการเทคโนโลยีกับการเรียนการสอน ครูปฐมวัยใช้สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อเชื่อมโยงกับเด็ก ครอบครัว และชุมชน สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนได้ทันต่อยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป

<sup>10</sup> วิจารย์ พานิชม การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ส.เจริญการพิมพ์. 2556), หน้า 59

<sup>11</sup> วิทยา มานะวานิชเจริญ. ครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2562, จากเว็บไซต์



1.7 ความรับผิดชอบต่อการเรียนการสอน ครูปฐมวัยสอนเพื่อการเรียนรู้ การให้ความร่วมมือกับเพื่อนร่วมวิชาชีพ และครอบครัว ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญสุดของชีวิตเด็ก ให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับเด็กเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองและสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.8 การไม่หยุดเรียนรู้ ครูปฐมวัยจะต้องรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นความจำเป็นของการเป็นผู้นำ ความรักและศรัทธาต่อวิชาชีพของตนเอง แสวงหาความรู้ใหม่ เพื่อนำมาบูรณาการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็ก

**2. เป็นผู้ใช้สื่อนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้** สื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นหัวใจหลักของครูผู้สอนในระดับปฐมวัย เพราะสื่อในแต่ละประเภทนั้นจะสามารถทำให้เด็กมีความสนใจ มีความตั้งใจ กับการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนถ่ายทอดให้กับเด็ก อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้เด็กอยากปฏิบัติกิจกรรมนั้นด้วย การสร้างสื่อในศตวรรษที่ 21 ครูผู้สอนควรผลิตสื่อให้ทันต่อยุคสมัย สื่อ หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลาย ทั้งประเภท 2 มิติ 3 มิติ สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่น สื่อที่เอื้อให้เด็กเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 โดยมีการจัดการใช้สื่อที่เริ่มต้นจากสื่อที่เป็นรูปธรรมไปสู่นามธรรม กล่าวคือ เริ่มต้นจากสื่อของจริง ของจำลอง ภาพถ่าย ภาพโครงสร้าง และสัญลักษณ์<sup>12</sup> การเลือกสื่อเพื่อบูรณาการการจัดการเรียนการสอนและสร้างการเรียนรู้ในชั้นเรียน มีดังนี้<sup>13</sup>

2.1. การเลือกสื่อควรพิจารณาให้มีความสัมพันธ์กับเรื่องที่ต้องการให้เด็ก ๆ ได้เรียนรู้ เพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ และสอดคล้องกับเนื้อหาอย่างครบถ้วน

2.2 การนำสื่อไปใช้ในกิจกรรมหรือประสบการณ์ให้เด็ก ต้องคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้น ดังนั้น ก่อนนำสื่อไปใช้ให้เกิดประสิทธิผล ควรมีการทดลองใช้และติดตามผลการใช้สื่อนั้นๆ ก่อน

2.3 สื่อควรสร้างเสริมความคิดและให้แนวทางในการแก้ปัญหาได้หลาย ๆ ด้าน

2.4 กรณีผลิตสื่อขึ้นใช้เอง ควรพิจารณาเทคนิคการผลิตสื่อนั้นๆ ว่า ดี หรือมีความเหมาะสมในการใช้งานมากน้อยแค่ไหน เช่น สี ขนาด สัดส่วน ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง

2.5 สื่อต้องเหมาะสมกับวัย เพศ ระดับความรู้ ประสบการณ์เดิมของผู้รับ

2.6 การสร้างสื่อรวมทั้งการใช้สื่อ ควรยึดหลักการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ อันได้แก่ ความต้องการทางกาย ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการการยอมรับของกลุ่ม ความต้องการการยกย่องนับถือ ความต้องการความสำเร็จในชีวิต

2.7 ควรเลือกใช้สื่อชนิดที่เข้าถึงและเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงภาษาที่สามารถสื่อสารให้เข้าใจได้ง่าย น่าสนใจ และใช้สื่ออย่างคุ้มค่า

<sup>12</sup> พัชรี ผลโยธิน, การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทย: ตามแนวคิดไฮสโคป. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น, 2550), หน้า 17

<sup>13</sup> วาสนา จักรแก้ว, การสังเคราะห์ การถอดบทเรียนด้านสื่อและนวัตกรรมการสอน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในโครงการร่วมมือในการพัฒนาบุคลากร ทางการศึกษาปฐมวัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ในเขตภาคเหนือตอนล่าง. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2557, หน้า 23-24

2.8 สื่อนั้นๆ ผู้รับควรรับรู้โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าให้มากที่สุด

2.9 สื่อที่ใช้ควรเป็นสถานการณ์ในปัจจุบัน ท้นต่อเหตุการณ์และความก้าวหน้า รวดเร็วตรงตามเป้าหมาย

2.10 ควรนำศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรม บุคลากร องค์กร หรือทรัพยากรต่างๆ ในท้องถิ่น มาใช้เป็นสื่อให้มากที่สุด

จะเห็นได้ว่า ครูผู้สอนต้องจัดทำสื่อที่ทันต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครูผู้สอนต้องจัดหาสื่อให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงวัย เพราะสื่อการสอนมีบทบาทมากต่อการเรียนรู้ของเด็กเป็นอย่างมาก การใช้สื่อที่ทันสมัย และเหมาะสมจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ดี คุณภาพของสื่อการสอนจะเป็นเครื่องมือต่อการพัฒนาการของเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาได้อย่างสมบูรณ์

**3. เป็นนักจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้** การจัดการชั้นเรียนเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เพราะการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเป็นสิ่งที่เปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กได้ ซึ่งการจัดการชั้นเรียนครูผู้สอนสามารถปรับเปลี่ยนกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย จะทำให้เด็กมีความสุข สนุกสนาน เกิดการอยากเรียนรู้ อีกทั้งยังเป็นการสร้างลักษณะนิสัยในการอยู่ร่วมกันของเด็ก ซึ่งสิ่งที่สำคัญที่สุดในโรงเรียนคงเป็นบรรยากาศโดยรวมๆ ที่จะกระตุ้นให้สมองเรียนรู้ กล่าวคือโรงเรียนต้องจัดให้มีของเล่น รวมทั้งอุปกรณ์เพื่อพัฒนาเด็กต่างๆ ครบถ้วน ไม่ว่าจะเป็นบล็อก กองทราย ที่เล่นน้ำ สนาม มุมบ้าน มุมอ่านและเขียน มุมศิลปะ มุมดนตรี มุมวิทยาศาสตร์/การทดลอง สมองของเด็กต้องถูกกระตุ้นด้วยสิ่งของและอุปกรณ์การเรียนรู้เท่านั้น วิธีการจัดวางอุปกรณ์ต่างๆ เป็นสิ่งที่สำคัญจะกระตุ้นให้เด็กคิดค้น ลงมือทำกิจกรรมต่างๆ หลากหลาย โรงเรียนที่จัดเก็บอุปกรณ์ใส่กุญแจไว้ในตู้ มีโอกาสได้พัฒนาเด็กได้น้อยลง เพราะอุปกรณ์จะถูกหยิบออกมาใช้ก็ต่อเมื่อครูอนุญาต การจัดวางอุปกรณ์ของใช้ต่างๆ ต้องสะดวกที่เด็กจะหยิบจับรวมทั้งเก็บเข้าที่ ขนาดและความซับซ้อนของอุปกรณ์ เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนมีความละเอียด พิถีพิถันในการออกแบบแผนการเรียนรู้ มากแค่ไหน เพราะอุปกรณ์รวมทั้งคู่มือต่างๆ เป็นสิ่งที่กระตุ้นการคิด และการใช้ร่างกายของเด็ก<sup>14</sup> การจัดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ (Learning Environment) ในสถานศึกษาปฐมวัยมีความสำคัญต่อการพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็ก ตามหลักการของไฮสโคปถือว่าสิ่งแวดล้อมเป็นเสมือนครูคนที่ 3 และเป็นส่วนหนึ่งของวงล้อการเรียนรู้ซึ่งมีสาระครอบคลุม 3 เรื่อง ได้แก่ พื้นที่ สื่อ และการจัดเก็บ ดังนี้<sup>15</sup>

พื้นที่ (Space) เด็กปฐมวัยเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำ เด็กจึงต้องการพื้นที่ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ พื้นที่ในการใช้สื่อต่างๆ สืบราช เล่นก่อสร้างและแก้ปัญหาพื้นที่ในการเคลื่อนไหว พื้นที่ส่วนตัว พื้นที่สำหรับเล่นคนเดียว

<sup>14</sup> พรพิไล เลิศวิชา, โรงเรียนอนุบาลตามแนวคิด **brain based learning**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. 2552), หน้า 23

<sup>15</sup> อ่างอิงแล้ว, การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทย: ตามแนวคิดไฮสโคป. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น, 2550), หน้า 15-16

และเล่นกับผู้อื่น พื้นที่เก็บของใช้ส่วนตัว และจัดแสดงผลงาน พื้นที่สำหรับผู้ใหญ่ที่จะร่วมเล่นและสนับสนุนความสนใจของเด็ก การจัดแบ่งพื้นที่ภายในห้องเรียนประกอบด้วย 5 ส่วนดังนี้

1. พื้นที่เก็บของใช้ส่วนตัวของเด็ก เช่น ผ่ากันเป็อน แปรงสีฟัน แก้วน้ำ ฯลฯ อาจจะเป็นตุ๊กตาแยกเป็นช่องรายบุคคลหรือชั้นวางของเป็นช่อง ๆ โดยมีชื่อเด็กติดแสดงความเป็นเจ้าของ

2. พื้นที่กิจกรรมกลุ่มใหญ่ เช่น กิจกรรมการฟังนิทาน ร้องเพลง เคลื่อนไหว ฯลฯ ที่ทำร่วมกันทั้งชั้นเรียน

3. พื้นที่กิจกรรมกลุ่มย่อย เช่น กิจกรรมศิลปะร่วมมือ กิจกรรมทำหนังสือนิทานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย กิจกรรมเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ฯลฯ โดยสมาชิกกลุ่มที่เหมาะสม คือ 4-6 คน ทั้งนี้ เพื่อครูจะได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์ได้ใกล้ชิดและทั่วถึงมากขึ้น

4. พื้นที่สำหรับมุมเล่น ไฮสโคปได้กำหนดให้มีมุมพื้นฐาน 5 มุม ประกอบด้วย มุมหนังสือ มุมบล็อก มุมบ้าน มุมศิลปะและมุมของเล่นซึ่งหมายถึงเครื่องเล่นสัมผัส เกม และของเล่นบนโต๊ะ ทั้งนี้ ไฮสโคปมีหลักการเรียกชื่อชื่อมุมต่าง ๆ ด้วย ภาษาที่เด็กเข้าใจจะไม่ใช้ภาษาซึ่งเป็นนามธรรมมาก ๆ เช่น มุมบทบาทสมมติ มุมเรื่องเล่นสัมผัส นอกจากนี้ไฮสโคปเชื่อว่า มุมเล่นต้องเปลี่ยนแปลงไปตามความสนใจของเด็ก เช่น เมื่อเด็ก เกิดความสนใจหลากหลายมุมบ้าน ก็อาจปรับเปลี่ยนเป็นมุมร้านเสริมสวย มุมหมอ หรือมุมร้านค้าได้ตามบริบทของสิ่งที่เด็กสนใจในขณะนั้น

5. พื้นที่เก็บของใช้ครู เช่น หนังสือ คู่มือครู เอกสาร โปรแกรมสื่อการสอนส่วนรวมของชั้นเรียน เช่น วัสดุศิลปะต่าง ๆ เป็นต้น

ดังนั้น ครูผู้สอนสามารถจัดชั้นเรียนให้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับบริบทของห้องเรียน น่าสนใจ สามารถกระตุ้นให้เด็กอยากเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา การจัดมุมตามห้องเรียนเป็นสิ่งที่เด็กจะได้ลงมือเรียนรู้โดยผ่านการเล่น ซึ่งเป็นประสบการณ์ตรงของเด็กที่จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ อีกทั้งเป็นการฝึกทักษะการคิด การแก้ปัญหา การตัดสินใจและเป็นการฝึกการรอคอย การแบ่งปัน การอยู่ร่วมกัน เพื่อที่จะเป็นการสร้างลักษณะนิสัยที่ดีของเด็กเมื่อเติบโตขึ้นไป เด็กจะได้มีส่วนร่วมในสังคมได้โดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนและสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้อย่างมีความสุข

## บทสรุป

การจัดกระบวนการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดทำสื่อและนวัตกรรม และการจัดการชั้นเรียน ล้วนมีความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนทั้งสิ้นด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา สิ่งที่สำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมทุกครั้ง ครูปฐมวัยต้องมีความรู้ มีความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะขั้นพื้นฐานของเด็กแต่ละช่วงวัย เพื่อให้เด็กได้รับการส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ที่เหมาะสมและเต็มศักยภาพ เพราะจะส่งผลกระทบต่อเด็กโดยตรง ซึ่งจะก่อให้เกิดการเจริญเติบโตและมีทักษะในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาอย่างมีความสุข ครูปฐมวัยจึงต้องพัฒนาตนเองและแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอเพื่อนำความรู้นั้นมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ความสำคัญอีกประการหนึ่งของการศึกษาระดับปฐมวัยคือ เด็กในช่วงวัยนี้เป็นช่วงวัยที่สามารถจดจำและเรียนรู้ได้ดีที่สุด กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เด็กได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงจึงเป็นการส่งเสริมกระบวนการคิด วิเคราะห์

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2562)

และแก้ปัญหาจากการทำกิจกรรมนั้นๆ ได้ด้วยตนเอง ส่งผลต่อเด็กที่สามารถใช้เหตุผลและเข้าใจถึงหลักการใช้เหตุผลในการเรียนรู้ ซึ่งในศตวรรษที่ 21 นี้ ครูปฐมวัยต้องนำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นตัวช่วยในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สร้างความน่าสนใจ และส่งเสริมกระบวนการที่เป็นทักษะการคิดวิเคราะห์ แยกแยะ แก้ปัญหาได้เหมาะสมตามวัย

นอกจากนี้ บทบาทของครูผู้สอนเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยพัฒนาการทักษะการแก้ปัญหาของเด็กให้เกิดกระบวนการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ แก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน โดยผ่านกิจกรรมและสื่อที่ทันสมัย ทักษะเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 หากเด็กได้เรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเองแล้วจะเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้เด็กได้เจริญเติบโตอย่างสมวัยและเป็นไปตามพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัย อีกทั้งยังช่วยลดปัญหาเด็กที่มีพัฒนาการบกพร่องทางอารมณ์ได้ การจัดสภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้จึงเป็นอีกกลยุทธ์ที่จะสร้างเสริมและสนับสนุนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

## เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย. 2560.

ดารา วิมลอักษร. **ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสตรัคติวิสต์ต่อความสามารถในการแก้คิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี. 2552. ถ่ายเอกสาร

ดาร์รัตน์ อุทัยพยัคฆ์. **การส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาในเด็กปฐมวัย**. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2562. จากเว็บไซต์ <http://www.gotoknow.org/posts/405394>.

ดวงพร ผกามาศ. **ความสามารถในการแก้ปัญหของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทย**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2554. ถ่ายเอกสาร

พัชรี ผลโยธิน . **การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทย : ตามแนวคิดไฮสโคป**. กรุงเทพมหานคร: วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น. 2550.

พนิดา ขาดยาภา. **เทคโนโลยีกับเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21**. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2559.

พรพีไล เลิศวิชา. **โรงเรียนอนุบาลตามแนวคิด brain based learning**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. 2552.

วาสนา จักรแก้ว. **การสังเคราะห์ การถอดบทเรียนด้านสื่อและนวัตกรรมการสอน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในโครงการร่วมมือในการพัฒนาบุคลากร ทางการศึกษาปฐมวัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ในเขตภาคเหนือตอนล่าง**. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. 2557. ถ่ายเอกสาร

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2562)

วิจารณ์ พานิช. **วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี – สฤษดิ์วงศ์. 2555.

วิจารณ์ พานิช. **การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร: ส.เจริญการพิมพ์. 2556.

วิทยา มานะวานิชเจริญ. **ครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21**. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2562.

จากเว็บไซต์ <http://taamkru.com/th/ครูปฐมวัย-พันธุ์ใหม่มีอาชีพ- ตอนที่29/>.

สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล. **ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. สืบค้นเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2562

จากเว็บไซต์ <https://www.trueplookpanya.com/blog/content/66054/-teaartedu-teaart-teaarttea-> .

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค. 2560.